

References

1. **Batstone R.** Grammar / R. Bartstone. – Oxford : OUP, 1995. – 281 p.
2. **Cameron L.** Teaching Languages to Young Learners / L. Cameron. – Cambridge : CUP, 2001. – 179 p.
3. **Carter R.** Cambridge Grammar of English / R. Carter, M. McCarthy. – Cambridge : CUP, 2006. – 201 p.
4. **Chomsky N.** Syntactic Structures / N. Chomsky. – The Hague : Mouton, 1957. – 245 p.
5. Common European Framework of References for Languages. – Council of Europe, 2001. – 149 p.
6. **Krashen S.** The Natural Approach. Language Acquisition in the Classroom / S. Krashen, T. Terrell. – Oxford-London-New York : Pergamon Press, 1983. – 304 p.
7. **Larsen-Freeman D.** Techniques and Principles in Language Teaching / D. Larsen-Freeman. – Oxford : OUP, 1986. – 233 p.
8. **Larsen-Freeman D.** Teaching language from Grammar to Gramaring / D. Larsen-Freeman. – Boston : Heinle, 2003. – 198 p.
9. **Scott W. and Ytreberg L.H.** Teaching English to Children / W. Scott, L. H. Ytreberg. – Harlow : Longman, 1990. – 237 p.
10. **Spratt M.** The TKT Course Modules 1, 2 and 3 / M. Spratt, A. Pulverness, M. Williams. – Cambridge : CUP, 2000. – 165 p.
11. **Thornbury S.** How to Teach Grammar / S. Thornbury. – Harlow : Longman, 1999. – 301 p.

Надійшла до редколегії 18.10.2013

УДК 378.016:811.111

О. В. Сердюк

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ІННОВАЦІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розглянуто сучасні тенденції розвитку методів викладання іноземних мов у ВНЗ. Простежено вплив інноваційних методів навчання на підвищення якості викладання іноземних мов.

Ключові слова: інноваційні технології, проектна методика, інформаційно-комунікативні технології, Інтернет-ресурси.

Рассмотрены современные тенденции развития методов преподавания иностранных языков в вузах. Прослежено влияние инновационных методов обучения на повышение качества преподавания иностранных языков.

Ключевые слова: инновационные технологии, проектная методика, информационно-коммуникативные технологии, Интернет-ресурсы.

The article is devoted to the analysis of modern tendencies in language teaching in higher education establishments. The author endeavours to trace the influence of innovative methods on the quality of language teaching.

Key words: innovative technologies, project method, informative-communicative technologies, Internet resources.

Вивчення іноземних мов у сучасному суспільстві стає невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців різного спрямування, і від якості їх мовної

© О. В. Сердюк, 2014

підготовки залежить успішне вирішення питань професійного зростання й розширення контактів із зарубіжними партнерами.

Оволодіння як мінімум однією іноземною мовою наразі є обов'язковою вимогою професійної компетенції фахівця в усьому світі. Розширення та якісна зміна характеру міжнародних зв'язків, інтернаціоналізація усіх сфер громадського, політичного та економічного життя країн перетворили іноземні мови на затребувані компетенції. Відомий російський фахівець в області лінгвістики та методики викладання іноземної мови С. Г. Тер-Мінасова справедливо зауважує, що з недавнього часу вивчення іноземних мов у світі дедалі більше стає функціональним: «Небувалий попит вимагає небувалої пропозиції. Несподівано для себе викладачі іноземних мов опинилися в центрі громадської уваги: легіони нетерплячих фахівців в різних галузях науки, культури, бізнесу, техніки й усіх інших областях людської діяльності зажадали негайного вивчення іноземних мов як знаряддя виробництва. Їх не цікавить ні теорія, ні історія мови – іноземна мова, в першу чергу англійська, потрібна їм виключно функціонально, для використання в різних сферах життя суспільства як засобу реального спілкування з людьми з інших країн» [6, с. 25].

Абсолютно очевидно, що система викладання іноземних мов, яка склалася в ХХ столітті, не може повною мірою задовольнити запити сучасного життя. Важливим є те, що в багатьох навчальних закладах світу апробуються різні педагогічні стратегії та технології навчання іноземної мови. Завдяки цьому у вищих навчальних закладах перевага надається активним методам навчання, спрямованим на формування у студентів самостійності, варіативності, критичності мислення. Найпотужнішим джерелом пізнавальної активності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників сьогодні є інноваційні технології. Інноваційні технології в освіті – це насамперед інформаційні й комунікаційні технології, які нерозривно пов'язані із застосуванням комп'ютеризованого навчання. Методика використання інновацій у процесі викладання іноземної мови виявилася досить перспективним напрямком. Проблемами інноваційних технологій займаються такі російські дослідники, як Н. Басова, С. Ветров, М. Кларін, І. Підласий, Ж. Поплавська, Д. Стетченко, В. Тинний, В. Шукшунов. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях і вітчизняні науковці: В. Безпалько, А. Нісімчук, І. Підласий, О. Шиян, З. Корнева, О. Тарнопольський, Ю. Дегтярьова, С. Кожушко та інші. Так, О. Тарнопольський зазначає, що викладання іноземної мови вже на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі покликане надати майбутнім спеціалістам можливість адекватно брати участь в іншомовній професійній комунікації для вирішення професійних проблем та завдань завдяки нерідній мові, коли в цьому виникає потреба [5]. Сучасна методика викладання вимагає впровадження новітніх методів, зокрема такого виду навчальної діяльності, як регулярного, постійного та систематизованого Інтернет-пошуку інформації на англійськомовних сайтах, підготовки презентацій іноземною мовою, зміст яких висвітлює професійно значущі питання та проблеми; проектної навчальної діяльності, тобто виконання проектних завдань, розробка яких пов'язана з підготовкою комплексу матеріалів професійного спрямування.

Однак, незважаючи на перспективний розвиток інноваційних технологій в освітньому просторі, все ж таки не всі викладачі використовують ці методи в процесі викладання іноземних мов. На думку автора, найважливішими чинниками такого явища є недостатня розробка дидактичного та навчально-методичного забезпечення, неналежне технічне оснащення навчальних аудиторій, побоювання та

небажання викладачів, які вже мають свої педагогічні напрацювання, змінювати свою методику та вводити новітні методи на заняттях з іноземної мови. Саме це призводить до недостатньої уваги, яка приділяється застосуванню інформаційних Інтернет-ресурсів та засобів телекомунікації у вивченні іноземної мови з метою розвитку навичок комунікативної компетенції.

Отже, **мета нашої статті** полягає у розгляді сучасних тенденцій розвитку методики викладання іноземних мов викладачів ВНЗ та вплив цих тенденцій на підвищення якості викладання іноземних мов.

Успіх будь-якої діяльності, без сумніву, переважно залежить від того, які методи використовуються для його досягнення. Це повною мірою стосується і вивчення іноземних мов. За кількістю методів, які використовуються для їх вивчення, іноземні мови посідають сьогодні одне з чільних місць. Але за якістю ці методи нерівноцінні. Тому дуже часто багато фахівців, що вивчили іноземну мову, потрапляючи у мовне середовище, відчують себе абсолютно безпорадними. Причинами цього є недостатній мовний досвід, відсутність мовного середовища. Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але й запорукою успіху в кар'єрі майбутнього фахівця. Тому викладачам вкрай важливо опанувати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми з метою оптимального вибору того чи іншого методу викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів.

При відборі сучасних методів навчання необхідно враховувати критерії, відповідно до яких методи, що використовуються, повинні створювати атмосферу, у якій студент почувається комфортно та вільно, стимулювати його інтереси, розвивати у нього бажання практично використовувати іноземну мову; передбачати різні форми роботи: індивідуальну, групову, колективну, повною мірою стимулювати активність студентів, їх самостійність та творчість. Матеріал, що пропонується студентам для вивчення та засвоєння за допомогою подібних методів, повинен сприйматися як інструмент та засіб соціальної взаємодії з партнерами у спілкуванні [4].

Слід зауважити, що сьогодні відбувається реформування навчального процесу у вищих навчальних закладах України відповідно до загальноєвропейських вимог до якості освіти: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній освіті, налагодження співпраці з європейськими навчальними закладами у сфері навчальної та наукової діяльності, міжнародні студентські обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном. Тому в умовах реформування вищої школи мають також змінюватися й освітні технології викладання іноземних мов.

У ХХІ столітті інтенсифікація та модернізація освіти вимагають впровадження таких інноваційних технологій, які мають на меті творче виховання особистості в інтелектуальному та емоційному вимірі. Такими **інноваційними технологіями** є: розвивальне навчання, проектування, проблемне навчання, рівнева диференціація, тестова система, ігрове навчання, занурення в іншомовну культуру, самовиховання та навчальна автономія, інтеграція, а також дослідницькі, інформаційно-комунікативні та особистісно орієнтовані технології.

Одним зі способів активізації студентів у процесі навчання іноземних мов є **проектування (метод проектів)**, коли студент самостійно планує, створює і захищає свій проект, тобто активно залучається до процесу комунікативної діяльності. Основною метою проектною методики є самовираження й самовдосконалення студентів, підвищення мотивації навчання, формування пізнавального інтересу; реалізація на практиці надбаних умінь та навичок, розвиток мови, умінь гра-

мотно та аргументовано представити досліджуваний матеріал, вести дискусійну полеміку; продемонструвати рівень культури, знань, соціальної зрілості. Видами проектів можуть бути: рольові ігри, драматизації, інсценування (казки, телешоу, свята); дослідницькі (країнознавство, узагальнення наукових знань); творчі (твори, переклад, сценарії, стінгазети). Проектний метод допомагає розвивати мовні та інтелектуальні здібності, стійкий інтерес до вивчення мови, потреба в самоосвіті. Проектна методика не замінює, а доповнює інші види технологій навчання. Використання цього методу можливе в різнорівневих групах. Вона корисна та ефективна для студентів з будь-яким рівнем знань. Проектна методика є великим стимулом у роботі для студентів, вона зумовлює активне засвоєння іноземної мови, застосування своїх знань у конкретній ситуації.

Так, наприклад, у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара цю технологію широко використовують у роботі зі студентами починаючи з першого курсу. Студенти постійно працюють над проектами з різних дисциплін. Наприклад, студенти економічних спеціальностей на заняттях з курсу «Ділової іноземної мови» розробляють бізнес-плани власного майбутнього підприємства з використанням електронної презентації. Робота над цим проектом може займати декілька аудиторних годин. Студентам юридичного факультету пропонується підготовка проектів з дисциплін «Практикум перекладу наукової літератури за фахом» та «Іноземна мова» з таких тем: «Entering the Legal Profession», «Legal Systems in the different countries», «Famous Detectives», «Notorious Criminals», «Civil Procedure Rules», «European Union Law», «Corporation Tax» та інші.

Викладачі ВНЗ постійно шукають та застосовують на практиці новітні методи, технології у викладанні іноземної мови. Таким інноваційним кроком є **інформаційно-комунікаційні технології**, які є потужним засобом навчання, контролю й управління навчальним процесом, оскільки це найважливіший параметр сучасної соціокультурної системи. Інтернет-ресурси – звичний та зручний спосіб знайомства з культурою інших країн та народів, спілкування, отримання інформації, невичерпне джерело освітнього процесу. Завданнями інформаційно-навчального середовища з вивчення іноземної мови є: забезпечення умов щодо творчого набуття мовних умінь та навичок; інтеграція різних форм і стратегій, спрямованих на розвиток самостійної пізнавальної навчальної діяльності у процесі індивідуальної та групової роботи студентів; підвищення мотиваційної насиченості навчального процесу; організація пізнавальної комунікаційної діяльності з носіями мови у мережі Інтернет; формування на базі мовних знань сучасної інформаційної культури, яка дозволяє працювати в інформаційному та телекомунікаційному середовищі. Освітні інформаційні ресурси, які використовуються у навчальному процесі дозволяють представити навчальні матеріали у графічному, звуковому вигляді, автоматизувати систему контролю, здійснювати диференціацію навчання, підвищити інтерес до вивчення мови, організувати самостійну роботу.

Інформаційні Інтернет-ресурси відіграють важливу роль у формуванні комунікативної компетенції. Це передусім сайти, спрямовані на формування, тренінг та репродукцію навичок мовної діяльності, на підготовку до міжнародних іспитів з англійської мови, на визначення рівня володіння англійською мовою, також ці ресурси – інструменти, призначені для полегшення процесу вивчення мови. До цього переліку можна додати online-словники, програми перевірки орфографії англійської мови, голосові синтезатори для формування правильної вимови, ознайомлення з діалектами англійської мови, online-програми для конвертації тексту в транскрипцію. Ці ресурси самі по собі, зрозуміло, не є навчальним матеріалом, але можливість роботи у мережі з автентичними ресурсами є мотиваційним дже-

релом для студентів, яке повинно бути використано у навчальному процесі. Зазначені засоби формують самостійне творче й критичне мислення, оскільки студентам надаються різні, іноді полярні точки зору щодо обговорюваної проблеми [1].

Засоби телекомунікації, що включають електронну пошту, глобальну, регіональні та локальні мережі зв'язку та обміну даними, відкривають перед студентами та викладачами широкі можливості: оперативну передачу інформації будь-якого виду та об'єму; доступ до різних джерел інформації; інтерактивність та зворотний зв'язок; організацію спільних телекомунікаційних проєктів. Наприклад, використання електронної пошти створює природне середовище застосування англійської мови в реальному житті, дає можливість застосовувати отримані мовні знання у реальному спілкуванні, у письмовій мові, сприяє оволодінню міжкультурної компетенції [6]. Наприклад, на заняттях з іноземної мови важливо визначитися, для чого викладач збирається використовувати Інтернет-ресурси. Це може бути використання матеріалів електронних граматичних довідників та вправ з цих довідників, завдяки Інтернет-ресурсам студенти формують навички читання, використовуючи електронні матеріали будь-якого ступеня складності, студенти можуть удосконалювати вміння аудіювання на основі аутентичних звукових текстів мережі Інтернет, які викладач заздалегідь підготував. Таким чином, необмежений обсяг матеріалу в мережі та можливості вищезазначених інноваційних технологій дозволяють вибирати та експериментувати, підвищувати мотивацію студентів, формувати та розвивати уміння працювати з інформацією, а також здатність до міжкультурної комунікації.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що сучасні тенденції у мовній освіті – різноманітність та адаптування умов навчання іноземної мови, варіативність методів і засобів навчання – вимагають від викладача професійної мобільності, здатності й готовності до постійного професійного розвитку і вдосконалення, але, незважаючи на це, такі інновації сприяють не лише підвищенню якості навчання іноземної мови, мотивації її вивчення, але й розвитку та організації самостійної продуктивної роботи студентів.

Бібліографічні посилання

1. **Аскоянц П. Г.** Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / П. Г. Аскоянц. – К., 2004. – 108 с.
2. **Корнєва З. М.** Методика навчання майбутніх економістів англійського ділового мовлення на основі технології занурення : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук / З. М. Корнєва. – К., 2006. – 21 с.
3. **Кружель О. М.** Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О. М. Кружель // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України. – Одеса, 2001. – 242 с.
4. **Захарова И. Г.** Информационные технологии в образовании / И. Г. Захарова. – М., 2005. – 192 с.
5. **Тарнопольский О. Б.** Методика обучения английскому языку для делового общения / О. Б. Тарнопольский. – К., 2004. – 192 с.
6. **Тер-Минасова С. Г.** Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М., 2008. – 624 с.

Надійшла до редколегії 18.10.2013